

Д-р екон. наук Заруцька О. П.

Університет митної справи та фінансів (Україна)

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ – ЗАПОРУКА ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В умовах повномасштабного вторгнення країни-агресора економічні суб'єкти потребують потужної фінансової підтримки. У той же час, банківське кредитування має низькі темпи зростання. В активах українських банків інвестиції у державні цінні папери суттєво перевищують обсяги кредитів. За станом на 1 січня 2024 року сукупний кредитний портфель юридичних осіб складав 529 млрд. грн., фізичних осіб – 160 млрд. грн., а цінний портфель банків – 1250 млрд. грн. [1]. Протягом 2023 року кредити юридичних осіб скоротилися на 25 млрд. грн., тоді як кредити фізичних осіб зросли на 25 млрд. грн. За цей же період портфель цінних паперів збільшився на 425 млрд. грн., або на 52%. Розглянемо структуру кредитного портфелю в розрізі груп банків.

Національний банк України при проведенні аналізу фінансових показників виділяє три великі групи банків. До групи найбільших державних банків належить 5 банків, сукупні активи яких складають 54% у активах системи. Протягом 2023 року група збільшилася за рахунок АТ «СЕНС БАНК», сукупні активи банків зросли з 1190 до 1577 млрд. грн. У чистих активах державних банках на початок 2024 року кредитний портфель складає лише 23%, тоді як інвестиційний – 40%, тобто майже вдвічі перевищує кредитний. Кредити юридичних осіб дорівнюють 268 млрд. грн., фізичних осіб – 89 млрд. грн. Інвестиційний портфель державних банків дорівнює 630 млрд. грн., що складає половину інвестиційного портфелю системи.

Група банків іноземних банківських груп включає 14 банків із сукупними активами 764 млрд. грн., що дорівнює 26% від сукупних активів системи. Протягом 2023 року група скоротилася на два банки: АТ «СЕНС БАНК» перейшов до групи державних, АТ «БАНК ФОРВАРД» виведено з ринку. Сукупні активи групи за цей період зросли лише на 1%. Кредитний портфель на 01.01.24 займає 20%, тоді як інвестиційний – 49%. Кредити юридичних осіб дорівнюють 140 млрд. грн., фізичних осіб – 15 млрд. грн. Кредитна підтримка бізнесу та споживчого ринку банками іноземних банківських груп обмежена.

Третю групу складають українські банки з приватним капіталом. Протягом 2023 року група скоротилася з 47 до 44 банків. Незважаючи на численність третьої групи, сукупні активи банків займають лише 20% в активах системи. За минулий рік активи групи зросли на 28%. В активах також переважають цінні папери. Частка інвестиційного портфелю дорівнює 41%, тоді як кредитний портфель складає 29%. Таким чином, в кожній із груп банків інвестиційний портфель перевищує кредитний, але найбільшу частку він має в активах банків іноземних банківських груп.

Національний банк України заохочує банки до розвитку кредитних операцій шляхом пом'якшення відповідних пруденційних норм. У аналітичних дослідженнях відзначається певне зростання попиту на кредити у другому півріччі 2023 року [2]. При цьому більшою мірою зріс попит на валютні кредити великим компаніям. У той же час, для відновлення бізнесу важлива кредитна підтримка й малих підприємств.

Важливу роль у розвитку кредитування відіграють програми «Доступні кредити 5-7-9%». Загальний обсяг кредитів, наданих за цією програмою, збільшився на 34% за 2023 рік. Протягом 2023 року найбільше зросли обсяги кредитів у сфері торгівлі та енергопостачання. За останній квартал року активізувалося кредитування у логістиці та харчовій промисловості, але скоротився портфель аграрних кредитів.

Протягом 2023 року кредитний портфель фізичних осіб у державних банках першої групи збільшився з 59 млрд. грн. до 89 млрд. грн. В третій групі банків з приватним капіталом також відбулося збільшення кредитного портфелю фізичних осіб з 41 млрд. грн. до 55 млрд. грн. У той же час, у банках іноземних банківських груп відповідні кредити скоротилися з 35 млрд. грн. до 15 млрд. грн. Важливу роль у відновленні споживчих кредитів відіграє програма «є Оселя», завдяки якій обсяги іпотечних кредитів зросли на 9 млрд. грн за 2023 рік.

За результатами опитування суб'єктів господарювання, яке проводиться Національним банком України, у 2024 році банки очікують зростання кредитного портфеля. Водночас прогнозуються погіршення якості кредитних портфелів [2]. Для подальшого зростання попиту на кредити необхідна поміркована процентна політика банків, орієнтована на можливості клієнтів. Важливим питанням, що

постало перед банками і позичальниками у період війни, є готовність реструктуризувати заборгованість і поступово погашати збитки, пов'язані з форс-мажорними обставинами.

В умовах скороченого попиту на споживчі кредити та зростаючої конкуренції, банки дещо пом'якшують стандарти для їх надання. У той же час, підвищений операційних та валютний ризик стримує кредитну активність банків. Зростають вимоги до банківських систем управління ризиками, обґрунтованості кредитних рішень. Саме ефективна кредитна політика дозволить банківській системі протистояти надзвичайно потужним негативним чинникам і захистити клієнтів від надмірних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Огляд банківського сектору (лютий 2024 року.) Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2024-roku>.
2. Опитування про умови банківського кредитування (I квартал 2024 року.) Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya-i-kvartal-2024-roku>.

Казначей С. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ КОМПАНІЙ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ТЕНДЕНЦІЙ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ РАКЕТОНОСІЇВ

В останнє десятиліття, глобальний ринок ракетноносіїв пережив значні трансформації, викликані як стрімкими технологічними інноваціями, так і зростаючим інтересом до космічної індустрії, який проявляється як з боку урядових, так і приватних секторів. Впровадження нових технологій, зокрема ракет, здатних до повторного використання, та значний ріст виробництва ракет малої потужності, суттєво знизило вартість запусків, відкриваючи космічний простір для ширшого кола зацікавлених сторін [1]. У цьому контексті, компанії, які діють на ринку ракетноносіїв, стикаються з необхідністю адаптувати свої стратегії до швидко змінюваних умов, реагуючи не лише на технологічні нововведення, але й на